

Sygn. akt VIII Gz 12/17

POSTANOWIENIE

Dnia 31 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy, VIII Wydział Gospodarczy, w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Kala

Sędziowie: SO Wiesław Łukaszewski

SO Artur Fornal (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w dniu 31 stycznia 2017 r. w Bydgoszczy

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **S. W.**

przeciwko **D. L.**

o zapłatę

na skutek zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 28 września 2016 r., sygn. akt VIII GC 2037/15

p o s t a n a w i a:

odrzuć zażalenie.

Wiesław Łukaszewski Elżbieta Kala Artur Fornal

Sygn. akt VIII Gz 12/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 28 września 2016 r. Sąd Rejonowy w Bydgoszczy odrzucił zażalenie pozwanego na postanowienie tego Sądu z dnia 6 września 2016 r. utrzymujące w mocy orzeczenie referendarza sądowego wydane w dniu 5 sierpnia 2016 r. o odmowie zwolnienia pozwanego od kosztów sądowych. Uzasadniając odrzucenie zażalenia Sąd Rejonowy podkreślił, że rozpoznając skargę na orzeczenie referendarza sądowego w przedmiocie kosztów sądowych Sąd ten orzekał jako sąd drugiej instancji, a zasadą jest, iż na tego rodzaju postanowienia zażalenie nie przysługuje.

Na powyższe postanowienie zażalenie wniósł pozwany zarzucając mu obrazę art. 394 § 1 k.p.c. poprzez uznanie, iż na przedmiotową skargę nie przysługuje zażalenie, kiedy z interpretacji tego przepisu wynikają wnioski przeciwnie, a także – z ostrożności procesowej – wskazując na udzielone mu przez Sąd błędne pouczenie, iż postanowienie z dnia 6 września 2016 r. nie jest prawomocne, co należy interpretować, że służy od niego środek odwoławczy. W ocenie pozwanego treść powyższego pouczenia nie może rodzić zatem dla niego negatywnych skutków prawnych. Skarżący domagał się zmiany zaskarżonego postanowienia poprzez uwzględnienie w całości zażalenia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie w niniejszej sprawie nie było dopuszczalne.

Podkreślić przede wszystkim trzeba, że zgodnie z wyraźną regulacją art. 398²³ § 1 i 2 zdanie drugie k.p.c. gdy zaskarżone skargą orzeczenie referendarza sądowego dotyczy kosztów sądowych lub kosztów procesu oraz odmowy ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, Sąd Rejonowy rozpoznając skargę orzeka jako sąd drugiej instancji, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu.

W tych przypadkach zatem skardze na orzeczenie referendarza sądowego przypisać należy jurysdykcyjną funkcję zażalenia, co oznacza, że kontrola instancyjna rozstrzygnięć zapadających w toku postępowania w tym przedmiocie jest prowadzona w drodze innego środka prawnego niż zażalenie (zob. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2013 r., III CZP 62/13, LEX nr 1385885). Jak to wyjaśnił natomiast Sąd Najwyższy podejmując uchwałę z dnia 3 grudnia 2015 r., III CZP 81/15 (OSNC 2016, nr 12, poz. 143) sąd rejonowy, który odrzuca zażalenie na postanowienie tego sądu, wydane na podstawie art. 398²³ § 1 k.p.c., orzeka jako sąd drugiej instancji.

Jak zauważono w uzasadnieniu ww. uchwały w odniesieniu do postępowań wpadkowych rozpoznawanych po raz pierwszy w postępowaniu drugoinstancyjnym, jeżeli dany sąd orzeka jako sąd drugiej instancji, pozostaje sądem drugiej instancji w stosunku do wszystkich rozstrzyganych przez siebie kwestii. Nie przekonuje argument, że art. 398²³ § 2 k.p.c. – jako wyjątek od zasady działania sądów rejonowych jako sądów pierwszej instancji – powinien być rozumiany w ten sposób, iż sąd rejonowy orzeka jako sąd drugiej instancji (stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu) tylko wtedy, gdy wydaje postanowienie rozstrzygające w przedmiocie skargi na orzeczenie referendarza.

Chociaż więc Sąd Rejonowy pozostaje sądem pierwszoinstancyjnym w ujęciu ustrojowym, to na płaszczyźnie instancyjności, odnoszonej do systemu środków zaskarżenia, orzekając w ramach postępowania wywołanego wniesieniem skargi o której mowa w art. 398²³ § 1 i 2 k.p.c. – z mocy szczególnej normy kompetencyjnej – pełnić będzie nadzór judykacyjny nad orzeczeniem innego organu działającego na tym samym poziomie, w ramach struktur tego samego sądu, tj. referendarza sądowego. Funkcja kontrolna takiego środka odwoławczego sprowadza się do tego, iż Sąd ponownie dokonuje oceny podstawy do orzeczenia o kosztach sądowych, w tym o istnieniu lub nieistnieniu przesłanek do zwolnienia od kosztów sądowych. W tym znaczeniu w ramach tego postępowania „wpadkowego” orzekać on będzie jako sąd drugiej instancji. W takim przypadku sąd ten stosuje przepisy o zażaleniu, czyli przepisy, które kształtują postępowanie skargowe jako odwoławcze. Odesłanie do przepisów o zażaleniu oznacza także odpowiednie stosowanie przepisów o apelacji (art. 397 § 2 k.p.c.). Słusznie podnosi się w doktrynie, że odesłanie do przepisów o zażaleniu odnosi się do samego postępowania skargowego. Sąd rozpoznający skargę funkcjonalnie orzeka jako sąd drugiej instancji, tj. tak, jak sąd, który rozpoznaje środek odwoławczy – zażalenie (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu cytowanej wyżej uchwały z dnia 3 grudnia 2015 r., III CZP 81/15).

Zasadą jest, iż od postanowień sądu drugiej instancji co do zasady zażalenie nie przysługuje – za wyjątkiem rozstrzygnięć opisanych w art. 394¹ § 1 i 2 k.p.c. (odrzucenie skargi kasacyjnej oraz skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, a w sprawach w których przysługuje skarga kasacyjna co do zasady na postanowienia kończące postępowanie w sprawie – za wyjątkiem m.in. postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji) oraz w art. 394² § 1 k.p.c. (oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego, zwrot kosztów procesu, skazanie świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę, zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka, odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia – za wyjątkiem jednak postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji). Jednocześnie należy zauważyć, że postanowienia zapadające w toku postępowania w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych nie kończą postępowania w sprawie w rozumieniu art. 394 § 1 k.p.c., lecz dotyczą kwestii wpadkowych (zob. m.in. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2000 r., III ZP 1/00, OSNC 2001, nr 1, poz. 1).

W świetle powyższego postanowienia Sądu Rejonowego wydawane w drugiej instancji w postępowaniu dotyczącym rozpoznania skargi na orzeczenie referendarza sądowego w przedmiocie zwolnienia strony od kosztów sądowych jest niezaskarżalne zażaleniem. Kierując się powyższą argumentacją Sąd Rejonowy winien był odrzucić zażalenie na

postanowienie tego sądu odrzucające zażalenie dotyczące postanowienia w przedmiocie skargi - wydane w ramach postępowania o którym mowa w art. 398²³ § 1 k.p.c., orzekając dalej jako sąd drugiej instancji. Należy podzielić wyrażone w orzecznictwie stanowisko, że w przypadku postępowań wpadkowych rozpoznawanych po raz pierwszy w postępowaniu drugoinstancyjnym, jeżeli sąd orzeka jako sąd drugiej instancji pozostaje dalej sądem drugiej instancji w stosunku do wszystkich rozstrzyganych przez siebie kwestii (zob. uzasadnienie cytowanej wyżej uchwały z dnia 3 grudnia 2015 r., III CZP 81/15).

Odnosząc się natomiast do kwestii błędnego pouczenia udzielonego skarżącemu przez Sąd Rejonowy przy doręczeniu postanowienia rozstrzygającego o skardze (zob. k. 106 v. i 107 akt sprawy) wskazać trzeba, że chociaż takie błędne pouczenie nie może szkodzić stronie, nie oznacza to jednak w żadnym razie, że może ono „wykreować” przyznanie stronie innych praw niż to wynika z ustawy. Nie może mieć ono zatem wpływu na brzmienie przepisów, które określają dopuszczalność, rodzaj i tryb wniesienia środka odwoławczego, a jedynie może umożliwić stronie uniknięcie negatywnych skutków procesowych ewentualnego uchybienia (por. postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 25 sierpnia 2011 r., II OSK 1545/11, LEX nr 1069031).

Mając na uwadze przytoczone okoliczności Sąd Okręgowy – będący dla Sądu Rejonowego sądem drugiej instancji w ujęciu ustrojowym – na podstawie zastosowanego per analogiam art. 373 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Wiesław Łukaszewski Elżbieta Kala Artur Fornal